

292. Lábod határa

(Somogy megye) Á, Kö

2009. áprilisában a 68. sz. főút tervezett burkolat-megerősítését megelőzően terepbejárást végeztünk az út három szakaszán, Barcs, Csokonyavisonta, Görgeteg, Lábod, Nagyatád határában, összesen 17,6 km hosszúságban, a nyomvonalszakaszok mindkét oldalán. A nyomvonal legnagyobb részt régészetiileg érdektelen területen, a vízfolyásoktól távol halad, a nyomvonalat érintően összesen két helyszínen, két egymás melletti homokdombon találtuk egy-egy kisebb Árpád-kori telep nyomát, Lábod déli határában (Malmi-rétek KÖH 67109 és Kápolna-dűlő KÖH 67107).

A terepbejárás során a középkori Lábod falu lokalizálását is sikerült elvégeznünk, azonosítottuk középkori templomának helyét, amit az I. katonai felmérés is jelöl, és a körülötte elhelyezkedő település nyomait (KÖH 67113).

Megvizsgáltuk a Lábodhoz tartozó Hosszúfalu 13. századi templomát, amely barokk átépítéssel a hosszúfalvi temetőben ma is áll (KÖH 67111).

STIBRÁNYI MÁTÉ

293. Lánycsók, Gata-Csotola

(KÖH 33254)

(Baranya megye) U, R, B, LT, A?, H, Á

2008. augusztus 4. és december 8., majd 2009. március 23. és április 27. között elvégeztük az M6 TO-67 jelű régészeti lelőhelyen, a 0140/7, 0140/17, 0145/2, 0149/9, 0150/3, 0151/2 hrsz. ingatlanokon a megelőző feltárást. A feltárt terület 34 861 m² nagyságú volt.

A lelőhely Lánycsók határában, Kisnyárad mellett található, egy D-i fekvésű domboldalon. A feltárást a lelőhelyet É-D-i irányba szelő M6 autópálya nyomvonalán kívül, az azt keresztező S alakú 1885. földút ill. részben az 1885. földúttal, részben az autópályával párhuzamosan futó 1881. és 1884. földutak területén zajlott. A lelőhely 2002-ben a Baranya Megyei Múzeum Igazgatósága által végzett terepbejáráson került elő; 2007. március–november folyamán 20 509 m²-nyi területet tártak fel. Már akkor sejthető volt, hogy a lelőhely folytatódik É-i irányba. A 2008–2009. évi kutatás alapvetően a lelőhely középső és az É-i részét érintette. A lelőhely kiterjedése bizonytalan, csak É-i szélét tudtuk egyértelműen meghatározni.

A terület É-i harmadában feltártunk egy sávot, melyben viszonylag sűrűn különböző méretű bronzkori gödrök, árkok és néhány népvándorlás kori sír került elő. Ettől É-ra egy 750 m² kiterjedésű, mély (1,5–3 m) bronzkori gödörkomplexum került elő. A lelőhelyet É-on egy keskeny árok zárta le, D-i felében sűrűsödtek a régészeti jelenségek és a bronzkoriak mellett megjelentek a korai neolitikum időszakából származó objektumok is.

A főpályától K-re eső részen, az 1881. út területén viszonylag ritkán mutatkoztak az őskori jelenségek, köztük egy zsugorított vázas sír. Az 1885. út K-i részén

a kisebb gödrök mellett három óriási, 2 m-es mélységet elérő gödörkomplexum jelentkezett, amelynek 200–300 m² területe ért a szelvénybe.

A főpálya mellett Ny-i irányban található földutak területén, annak K-i felében szinte összefüggően jelentkeztek az objektumok, amelyek feltjai sokszor már a szubhumuszban kirajzolódtak. Nagyméretű neolitikum jelenségek mellett egy 1200 m² kiterjedésű bronzkori gödörkomplexum és sok kisebb neolitikum és bronzkori gödör mellett a középső részen őskori jelenségekre ráasott honfoglalás kori, Árpád-kori temető található.

2009-ben a korábban szállítóútként használt részt tártuk fel az 1884. földút területén. A terület É-i részén kisebb-nagyobb bronzkori és korai neolitikum gödrök és cölöplyukak kerültek elő. A középső részen egy nagyméretű mély bronzkori gödörkomplexum szelvényünkbe eső kb. 270 m²-es részét tárhattuk fel. A D-i részen egyre sűrűbben jelentkeztek a bronzkor mellett rézkori és kelta régészeti jelenségek.

Összesen 524 objektumot tártunk fel. A 251 gödörből 22 neolitikum, 4 rézkori, 25 bronzkori, 133 mészbetétes, 25 őskori, 2 kelta, 2 modern kori, 38 bizonytalan korú. A 16 gödörbokról közül 2 neolitikum, 1 bronzkori, 12 mészbetétes, 1 őskori. A 9 óriási bronzkori gödörkomplexum a mészbetétes kultúra emléke. A 75 cölöplyukból 6 neolitikum, 24 bronzkori, 9 mészbetétes, 6 őskori, 30 bizonytalan korú. A 20 árok közül 2 neolitikum, 4 bronzkori, 7 mészbetétes, 6 őskori, 1 népvándorlás kori. Az 5 omladékból 1 őskori, 4 mészbetétes; az 5 kemence/tűzhely közül 2 neolitikum, 2 mészbetétes, bronzkori. A 143 db sír/gödörhulla közül 4 neolitikum, 2 őskori, 4 népvándorlás kori, 128 pedig 10–11. századi.

A *korai neolitikum* időszakából (Starčevo-kultúra) származnak a legkorábbi objektumok, amelyek a lelőhely középső és Ny-i részén találhatók. A többségében nagyméretű, amorf gödrökből nagy mennyiségű kerámia, alacsony csőtálas tálak, rátett barbotinnal, teljes felületén körömbenyomkodással, ujjbenyomkodással tagolt bordákkal díszített töredékek kerültek elő, ezenkívül áglenyomatos tapasztásdarabok, állatcsont, agyagnehezékek. A gödrökben több zsugorított emberi csontváz is találtunk.

Az 1884. földút ÉÉNy-i részén kisebb felületen, közvetlenül a szántott humusz alatt *rézkori* edények töredékei kerültek elő, köztük egy tál alján kevés állatcsonttal. Ez a leletanyag nem objektumból került elő, valószínűleg itt az egykori járósínt fogtuk meg. Rézkori gödrök az 1884. földút D-i végénél kerültek elő.

A feltárt rész teljes területén a legnagyobb számban a *középső bronzkori* dunántúli mészbetétes edények népehez köthető jelenségek kerültek elő. A lelőhelyet és a bronzkori települést É-on egy árok határolta; D felé haladva a jelenségek sűrűsödtek. A kisebb méretű gödrök, cölöplyukak és árkok mellett 9 nagyméretű, 500–1500 m² kiterjedésű, 2–3,5 m mélységű gödörkomplexumot alakítottak ki. A leletanyag itt is főleg kerámia, a durva házikeramia mellett finom, vékony falú, többségében mészbetétes díszítéssel ellátott edények töredékei. Ezen-